

LA CRISIS I ELS TERRITORIS: L'EXPERIÈNCIA DE MOIÀ

DIONÍS GUITERAS

Alcalde de Moià

RECEIVED: February 7 2012

RESUM

L'article explica en primera persona l'experiència d'un govern local que està entomant la situació de crisi actual. Presenta un seguit de reflexions i sobretot d'actuacions concretes realitzades a la població de Moià.

PARAULES CLAU: municipi, Moià, política, crisi

ABSTRACT

The paper recounts the experience of a local government dealing with the current economic crisis. The author shows a number of reflections and measures adopted in the city of Moià in order to overcome the economic situation.

KEY WORDS: council, politics, Moia, crisis

RESUMEN

El artículo relata en primera persona la experiencia de un gobierno local que está tratando de superar la situación de crisis actual. El autor presenta una serie de reflexiones y sobre todo actuaciones concretas realizadas en la localidad de Moià.

PALABRAS CLAVE: municipio, Moià, política, crisi

Potser la frase ha estat molt utilitzada darrerament, però no per això és menys certa: són mals temps per a la política. La relació entre polítics i ciutadans no passa pel seu millor moment, la desconfiança d'uns (els ciutadans) i la realitat paral·lela en que viuen els altres (els polítics) fa que la comunicació no existeixi. Bé, només existeix a través dels mitjans de comunicació i aquesta és, com a mínim, esbiaixada.

Doncs amb aquest panorama va i amb uns companys del poble ens presentem per primera vegada a les eleccions municipals i les guanyem! No sé pas com ens ho varem fer, espero que el fet d'escriure aquest article ens serveixi per entendre-ho i que pugui ser interessant per als lectors.

Moià és un poble fantàstic de l'altiplà del Moianès envoltat d'espais naturals imponents i amb una capacitat increïble per a reinventar-se constantment. Però té un problema greu...un deute d'uns 25 milions d'euros i com que som 5.820 habitants la broma ens surt per 4.295 euros per barba...

Com s'arriba a tenir aquest deute? Doncs gestionant els recursos públics desastrosament.... no vull donar lliçons a ningú, però aquesta és la realitat i, com abans ho tinguem clar, abans traurem Moià del pou. Dir les coses per el seu nom, sense acritud, d'una manera asèptica i no revengista és la clau per iniciar una nova manera de fer política. Això no vol dir no mirar enrere ni deixar de demanar explicacions, si algú ha fet res d'irresponsable o il·legal s'ha de denunciar (fiscalia, sindicatura, *tribunal de cuentas*) i aquests ja dictaran sentència, són ells i no els polítics qui s'encarreguen de la justícia. Això sovint s'oblida...els polítics gestionem i marquem les línees polítiques, els periodistes donen una visió personal de la realitat que veuen i la justícia l'apliquen els jutges.

Per saber on ets cal mirar el passat, saber-lo llegir bé, només així pots encarar el futur amb una certa garantia d'èxit (almenys intentar no repetir vells errors, els nous ja els farem nosaltres..). Això és el que varem fer l'equip de govern a partir del minut 1.

No va ser, ni és, fàcil. La tendència natural del ciutadà emprenyat i el del polític ressentit és l'autodestrucció, i dic autodestrucció perquè cremar l'anterior alcalde a la plaça pot alliberar baixes passions, però la fractura social i el deute real no desapareix.

La segona cosa que vaig fer va ser avisar a les institucions, el Poble està en fallida i sol no se'n pot sortir. Inici de negociacions i de trobar solucions.

El nostre partit Aramoià-AM (ERC), va dir en campanya electoral que el deute de Moià només es podia solucionar amb negociació política i amb finançament bancari a molt llarg termini, 30 anys. Que el problema era del poble i que ningú ens perdonaria ni un cèntim, qui va votar l'anterior alcalde durant 28 anys va ser Moià.

I com una colla de ciutadans de Moià sense experiència política municipal pot pretendre solucionar un deute de 25 milions d'euros? Doncs primer buscant els millors, tant per fer de regidors/es com per ajudar des de fora. Sovint es parla dels millors pensant amb els grans professors i catedràtics, grans especialistes d'una temàtica concreta. Per mi aquests són els millors en allò que coneixen però, no són els millors per governar. Les persones que vaig buscar per anar a la llista havien de ser bons especialistes en la seva àrea però tenien que tenir certes habilitats: saber escoltar, no ser uns fonamentalistes perquè coneixen aquest o aquell tema, ser rigorosos i saber comunicar. Perquè, i això també s'oblida, un polític no pot saber de tot i si vol prendre la millor decisió ha d'escoltar molt i ha de comunicar millor. Aquesta és una de les claus per a tornar a refer ponts amb la ciutadania, comunicar bé per demostrar que has pres la millor decisió, que ho has fet escoltant, fent participar i que tu i només tu has pres la decisió.

Quan portava un més i mig d'alcalde varem fer la primera assemblea amb el poble de Moià per explicar quina era la situació econòmica. Va ser una de les més increïbles experiències que he viscut. Unes 700 persones van assistir-hi, van escoltar com queien totes les males notícies d'una a una, d'una manera freda, sense emocions ni rancúnies,

d'una manera entenedora varem anar desgranant la realitat i que pensàvem fer per sortir de la situació, amb qui m'havia reunit, amb qui em reuniria... Varen ser uns 45 minuts i a l'acabar 5 minuts d'aplaudiments, increïble! Allà vaig adonar-me de la necessitat que tenen els ciutadans de saber la veritat. Sovint els polítics pensem que el poble és burro o que no està capacitat per entendre les nostres decisions, gran error! El problema és nostre per no saber explicar-nos, per tenir por de parlar clar davant dels nostres conciutadans. A l'assemblea varem explicar els números que varem trobar a l'ajuntament però també varem explicar que pensàvem fer i que esperàvem els polítics dels ciutadans: que coneguessin la realitat financera del municipi, que entenguessin que els polítics sols no ens en sortiríem, que els sacrificis els fariem junts, jo cobro 1000 euros mensuals per la dedicació completa, doncs ells s'han de treure la neu de davant de casa seva, els regidors cobren 300 euros mensuals, doncs ells no poden esperar que la brigada municipal es passi dos dies a la setmana muntant i desmuntant escenaris, llums, equips de so per les entitats del poble. Que cadascú assumeixi que els Reis d'Orient són els pares....

La reacció de Moià ha estat fantàstica i molt emotiva, molta gent participa en la monumental tasca de fer sortir el poble del pou. Això m'ha sorprès positivament però, per altre banda, el que m'ha deixat perplex és la reacció dels mitjans de comunicació, m'han fet un munt d'entrevistes de ràdio, televisió i premsa de Catalunya, de l'estat espanyol, d'Anglaterra, de França, de Suïssa i fins hi tot m'han comparat amb l'Obama! El món periodístic no va....no pot ser que sigui notícia dir les coses per el seu nom i que ho facis d'una manera natural, sense rancúnies i sense por a perdre res...

El mon es mou per por..., bé, això penso jo...però cada cop n'estic més convençut. Quan amb la gent d'Aramoià preparàvem la campanya electoral i parlàvem del deute de Moià jo sempre els deia: millor deure 25 milions que 15, per què? Doncs perquè l'administració s'espantaria i les entitats financers també. Quants ajuntaments a dia d'avui estan en una raonable situació financera, amb romanents positius de tresoreria però que les entitats financeres no els renoven les pòlisses de crèdit? Un munt, i per què no els les renoven? Perquè no confien amb els pagaments de la Generalitat i tenen por de no cobrar. Però, com és que els alcaldes i alcaldesses d'aquest país no diuen ni

mu dels compromisos no complerts d'altres estaments i en canvi es mengen tota la pressió dels seus vilatans per no donar els serveis? Doncs això, que el mon es mou (o no es mou) per por...

Així doncs, a Moià sortirem del forat negre on estem ficats amb realisme i aplicant una manera diferent de fer política seguint els següents punts:

a) l'equip de govern:

L'equip de govern el formen actualment els 13 regidors/es dels 3 grups municipals que varen sortir escollits a les eleccions, això suposa conviure amb uns principis clars que no estem acostumats a assumir:

- D'alcalde n'hi ha 1 no 13.
- Els regidors i l'alcalde no poden saber tot el que passa al poble i a l'ajuntament, la confiança ha de ser màxima entre l'equip de govern.
- Els programes dels grups municipals són per iniciar les discussions i arribar a un consens, no s'hi val només criticar la proposta de l'altre, cal aportar propostes alternatives i confrontar-les.
- En un equip de govern tant ampli la comunicació és vital i no sempre s'aconsegueix, cal paciència en els errors.
- Com a equip de govern només hi pot haver una sola veu, com a grups municipals 3, no 13.

Gestionar tota aquesta complexitat sense recursos econòmics ni humans és molt difícil i per molt idíl·lic que sigui parlar d'un govern d'unitat, d'un equip divers remant en una sola direcció; això és una fal·làcia, és una manera de governar altament explosiva i que demana alçada de mires i molta maduresa tan política com emocional per part de tot l'equip, això és com a mínim complicat, però s'ha d'intentar...

b) les despeses:

El problema de Moià no són els ingressos, són les despeses. Per tant, s'ha d'afrontar amb realisme el pressupost municipal.

A l'hora d'encarar el pressupost cal tenir ben present dues coses: Com tenim la comptabilitat (si està al dia, si estan les partides ben detallades i classificades) i quines prioritats polítiques tenim.

La primera és políticament fàcil, només cal rigor tècnic i saber diferenciar si la despesa X és tècnica o política, despullant les dades d'emocions és fàcil treballar-les.

La segona és la complexa doncs, si no hi ha una estratègia clara i un objectiu ben travat és fàcil perdre's.

A Moià hem fet l'anàlisi tècnic i hem passat d'un resultat econòmic negatiu de 200.000 euros (els darrers exercicis tenien entre -1.300.000 a -350.000) a un resultat positiu de 500.000 euros, això despullant el pressupost d'allò que no ens és obligatori com a ajuntament i tenint en compte que durant el 2012, si no hi posem remei, tenim unes despeses financeres de 1.900.000 euros entre amortitzacions i interessos de la part que tenim finançada, les factures que tenim pendents mitjançant OPAS 600.000 euros i el romanent negatiu de tresoreria de -3.500.000 euros i les pèrdues de la societat municipal Moià Futur 5 milions aprox. no hi entren.

En la decisió política és on podem prendre mal, m'explico: tenim un pressupost per definir, on hem d'eixugar el romanent negatiu de tresoreria i buscar l'equilibri pressupostari, això reduint despesa és impossible i augmentant ingressos també (Moià suporta una de les pressions fiscals més bèsties de Catalunya), per tant només podem recórrer a finançament a llarg termini, molt llarg termini... això suposa endeutar el poble 30 anys? No, suposa trobar els recursos per poder pagar als proveïdors i sanejar l'ajuntament posant-lo en un punt 0 que ens permeti tornar a començar. El poble ja està hipotecat, el que necessita són calés! Això també és política, molts encara es pensen que fer política és inaugurar un teatre o que la gent et doni copets a l'esquena per que a la festa major ha vingut la millor orquestra del món.

És decidint políticament quines són les prioritats del municipi que es poden trobar solucions i com més parlades amb els ciutadans millor.

Tornant als pressupostos de Moià per el 2012 políticament s'ha decidit que el resultat de l'exercici passarà dels 500.000 positius de l'anàlisi tècnica a uns 350.000 positius per fer política. Aquest resultat positiu ha de ser d'aquest volum per poder convèncer a les administracions públiques i a les entitats financeres de que fem els deures i podem retornar el deute.

Per tant, per arribar a poder retornar el deute hem hagut de prendre decisions tècniques i decisions polítiques que han quedat reflectides en un pressupost, en un full de ruta econòmic que és la base d'una actuació política. I com ha de ser aquesta actuació política? Doncs només hi ha dos camins:

El primer és la retallada, l'obsessió per eixugar el deute sense analitzar quin és el resultat a mig i a llarg termini de la retallada, com queda el poble i com queda la màquina (l'ajuntament com a eina al servei dels ciutadans).

El segon és el que hem escollit, anàlisis rigorós dels serveis que presta l'ajuntament (si és obligatori o no, com es presta, amb quins mitjans, intern o extern, amb personal funcionari o amb laboral....) i quin resultat volem. Això és imprescindible! I fins ara això no s'ha tingut, generalment, molt en compte. Perquè invertim un euro amb aquest o aquell servei? Quin resultat és l'òptim?, quins paràmetres ens han de servir per valorar si la inversió és bona / rentable? En economia invertir 1 euro i treure'n 2 no sempre és un bon negoci, potser ben invertit aquest euro pot convertir-se en 3. En gestió pública aquest exemple economicista el converteixo en un exemple concret extrapolable a d'altres serveis: si invertim en l'escola de música per obtenir concertinos o grans estrelles del rock segurament és un negoci ruïnós (a Moià hem tingut el gran tenor Viñas i estadísticament no ens en toca cap més estrella de renom fins d'aquí uns segles..), per tant busquem un altre resultat: treballem amb persones més enllà de

quina acabi essent la seva professió o quines siguin les seves capacitats artístiques. Això ja és més lògic! Si tenim una bona escola, on la finalitat sigui educar, mitjançant la música, en base als valors, les actituds... tindrem una millor societat, per tant cal canviar el model educatiu, el servei i és vital fer-ho amb la col·laboració dels professors, l'equip directiu, l'AMPA i els alumnes. Això ho hem fet, hem reduït l'aportació municipal en un 52%, els professors s'han abaixat el sou i les hores per poder encabir el màxim de professors, els alumnes ja no tenen classes individuals, o si en volen les paguen apart i hem buscat bons especialistes en gestió del món musical entre els nostres amics i coneguts perquè ens assessoressin i es que l'alcalde no en té ni idea de gestió musical o de tocar un instrument, jo sempre he estat un desastre en aquest àmbit!

c) mancomunar serveis

Un altre dels suports que podem explotar els ajuntaments és el de mancomunar serveis. No per passar el mort a un altre municipi o consorci, sinó per ser més eficients amb els recursos públics i donar un millor servei als nostres ciutadans. Aquí també cal valentia política, cal alçada de mires per reconèixer que els del poble del costat també saben fer coses bé i que junts les podem millorar. Cal deixar-nos de mirar el melic, la situació és tant greu que, o ens posem tots els pobles veïns a buscar sinèrgies o la pressió de la crisi ens passarà per damunt fent desaparèixer municipis en nom de l'eficiència.

Al Moianès en tenim experiència, fa més de 15 anys que els deu municipis que formem part de la comarca natural del Moianès treballem plegats per a donar serveis als nostres ciutadans que des dels consells comarcals respectius no ens poden donar.

El Moianès forma part de tres comarques, el Vallès Oriental, el Bages i l'Osona. Com que la economia de la nostra comarca natural és eminentment de serveis i agroindústria és fàcil entendre que les polítiques actives de foment d'ocupació, consolidació del teixit empresarial del Vallès Oriental o del Bages no poden ser les mateixes degut a que les necessitats i les realitats són unes altres.

Així doncs, els 10 municipis que formem part del Moianès ja fa anys varem decidir treballar plegats per donar millor servei als nostres ciutadans, els inicis del Consorci van venir marcats per la greu crisi del sector tèxtil, en aquells anys l'activitat econòmica majoritària a la nostra comarca, els alcaldes d'aquells moments van creure que junts podien donar resposta a la greu situació d'atur buscant diversificar l'activitat econòmica per tal de que no tornés a passar el mateix, que tota la comarca depengui, majoritàriament d'un sol sector econòmic.

El passat en aquest cas, ens ha permès als Ajuntaments definir una nova manera de treballar pel futur. Així, l'experiència de treballar conjuntament entre els deu Ajuntaments de forma voluntària, quan cap llei ens ho ha imposat, ens ha permès demostrar que volem i sabem treballar plegats, i definir els pilars d'un nou model que s'ha basat en els següents principis, (paraules que per cert avui s'han posat de moda i queden tan bé, i en canvi a la realitat s'apliquen poquíssim...):

“ Confiança i lleialtat mútua entre els Ajuntaments, treballar en xarxa (entre administracions, empreses, entitats i ciutadans), mancomunar realment serveis aplicant economies d'escala real, oferir serveis a la carta adaptats constantment a les noves necessitats, tenir una entitat àgil i flexible adaptada als nous temps, aconseguir l'eficiència real optimitzant al màxim els recursos econòmics i humans disponibles, treballar transversalment des dels diferents nivells i amb els diferents agents implicats, assolint un model basat en la representativitat equitativa, i alhora, dissenyar un model de desenvolupament econòmic en base als principals recursos del territori, siguin econòmics, humans, socials, culturals, ...El Moianès, és un territori que té les potencialitats necessàries clau per generar, crear i atraure valor i talent.

En definitiva, aquests 15 anys ens permeten avui un nou repte, avançar un pas més encara, definir un model d'organització pel segle XXI adaptada a les necessitats del nostre territori i sobretot a les necessitats actuals dels socis que són els Ajuntaments.

En aquests anys, el Consorci del Moianès ha estat una entitat al servei dels habitants, les empreses, les entitats i els visitants del Moianès, que han estat els seus principals usuaris. En aquest nou context econòmic i social, cal reinventar-se, i adaptar-se a la

nova realitat: la problemàtica econòmica i financera en què es troben les entitats locals, i ara més que mai el Consorci ha d'estar al servei dels Ajuntaments

A dia d'avui, més de 15 anys després, els alcaldes actuals, seguint la línia marcada per els nostres antecessors, busquem com millorar els serveis que prestem i, importantíssim, com els mantenim! En una situació de crisi com la que patim els ajuntaments, per si sols no podem donar-hi sortida.

Per superar aquesta situació hem creat un nou model organitzatiu que ha comportat la creació d'una societat mercantil que serà un instrument complementari al Consorci, i que ens permetrà:

Primer poder aconseguir ingressos d'alguns serveis que prestem i que, al no tenir ingrés econòmic per part de qui rep el servei, no es podran mantenir, incrementant el nivell d'autofinançament i reduint l'alt nivell de dependència del finançament precari de les subvencions

Segon, Dissenyar uns nous models de serveis mancomunats en serveis relacionats amb competències locals obligatòries i serveis locals, basats en economies d'escala, optimitzant els recursos humans i econòmics, amb les singularitats necessàries per les diferents realitats municipals. Per tant, aconseguir donar serveis als ajuntaments poden facturar a cadascú allò que li pertoca (serveis d'oficina tècnica, assessorament legal, etc..) abaratint el Capítol I dels ajuntaments.

Tercer, crear una central de compres on comprarem de manera conjunta aquells subministres que, per economia d'escala sols no podem arribar a bons preus de mercat, tot rebaixant el Capítol II dels nostres pressupostos.

Quart, compartir actius (escombradores, camions grua, etc..) que actualment alguns tenen i no poden pagar i d'altres han tingut que renunciar a accedir-hi o els ha estat impossible mantenir. També rebaixem el Capítol II i el Capítol 7 i evitem noves inversions en actius difícilment amortitzables.

Bé, amb aquestes eines pretenem, des de l'ajuntament de Moià, accomplir diferents objectius:

- Posar Moià al nivell econòmic i de serveis que es pot permetre amb els seus ingressos.
- Solucionar el greu problema del deute.
- Aprofitar la crisi actual per aconseguir que l'ajuntament sigui una eina econòmica, eficaç i eficient al servei del ciutadà.
- Apropar ciutadania i polítics. Tots som ciutadans i tots som polítics, només ens cal assumir-ho!